

Rejent * rok 14 * nr 10(162)
październik 2004 r.

Z działalności samorządu notarialnego

Konferencja samorządu notarialnego

W dniach 4-7 listopada 2004 r. w Jachrance k/Warszawy odbyło się VIII Spotkanie Samorządu Notarialnego, w którym uczestniczył Minister Sprawiedliwości Andrzej Kalwas oraz Naczelnik Wydziału Notariatu i Komorników Sądowych w Departamencie Organizacyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości Stanisław Łasocha.

Porządek obrad był obszerny. Oprócz bieżących zagadnień notariatu polskiego, omówionych bardzo szczegółowo i wielokierunkowo przez prezesa KRN Zbigniewa Klejmenta, z uwzględnieniem działalności notariatu polskiego za granicą i aktywnym udziale w ostatnim Kongresie Międzynarodowego Notariatu Łacińskiego w Meksyku, przedstawiono:

- 1) wizerunek notariatu,
- 2) informację z przebiegu konkursów dla kandydatów na aplikantów notarialnych w 2004 r. oraz informację o pracach legislacyjnych dotyczących aplikacji notarialnej,
- 3) informację z działalności sądów dyscyplinarnych na tle orzecznictwa Wyższego Sądu Dyscyplinarnego,
- 4) sprawozdanie z działalności T UW „Rejent-Life” i jego sytuację,
- 5) sprawozdanie z działalności Fundacji Centrum Naukowe Notariatu,
- 6) informację z działalności Stowarzyszenia Notariuszy RP,
- 7) informację z działalności wydawnictwa Stowarzyszenia Notariuszy RP.

Bieżące sprawy finansowe KRN przedstawił wiceprezes i skarbnik Andrzej Urbanik.

Minister Sprawiedliwości Andrzej Kalwas pozytywnie ocenił działalność zawodową notariuszy i samorządu notarialnego. Podkreślił, że z chwilą przyjęcia Polski do Unii Europejskiej znacznie wzrósł zakres czynności notarialnych w obrocie prywatnym międzynarodowym. W związku z tym notariusz musi wykazać się wysokimi kwalifikacjami zawodowymi, w tym dobrą znajomością prawa unijnego, dlatego właściwy dobór kandydatów na aplikantów ma istotne znaczenie dla sprawnej obsługi społeczeństwa. Obowiązujące rozporządzenie o naborze aplikantów notarialnych spełnia współczesne wymogi i jest zgodne z założeniami projektów ustaw, będących przedmiotem prac legislacyjnych. Współpraca Ministerstwa Sprawiedliwości z Krajową Radą Notarialną i samorządem notarialnym układa się bardzo dobrze przy rozwiązywaniu bieżących, niekiedy trudnych zagadnień. Samorząd notarialny z powodzeniem wykonuje obowiązki ustawowe, zaś notariusze prawidłowo wypełniają swe zadania. Minister omówił również kwestię związaną z zachowaniem tajemnicy notarialnej w postępowaniu karnym. Wyjątki od tej zasady przewidział ustawodawca przy ujawnianiu treści czynności notarialnych sporządzanych w związku z praniem brudnych pieniędzy.

Naczelnik Wydziału Notariatu i Komorników Sądowych Stanisław Łasocha przedstawił istotne zagadnienia związane z pełnieniem nadzoru nad notariuszami i organami samorządu notarialnego. Samorząd notarialny na ogół prawidłowo wykonuje swoje obowiązki ustawowe i należy do przodujących wśród innych korporacji zawodowych prawników. Występują jednak nieliczne przypadki prowadzenia postępowań karnych przeciwko notariuszom z powodu niedopełnienia przez nich obowiązków, przy sporządzaniu czynności notarialnych, jako funkcjonariuszy publicznych. Nadal wiele kontrowersji wywołuje postępowanie związane z odwołaniem notariusza w razie zaistnienia przesłanek ustawowych przewidzianych w art. 16 pr. o not. Postępowanie jest sformalizowane, ponieważ przy dwu negatywnych ocenach z wizytacji, konieczna jest sprawdzająca trzecia wizytacja, dokonana przez wizytatora sądu apelacyjnego. Zaniepokojenie wzbudza nieterminowość przeprowadzonych wizytacji z naruszeniem terminów określonych w przepisach. Bardzo dobrze układa się współpraca pomiędzy Ministerstwem Sprawiedliwości a samorządem no-

tarialnym w zakresie sprawowanego nadzoru. Przy opiniowaniu kandydatów na notariuszy rady izb notarialnych nie prezentują swego stanowiska w zakresie umiejętności zawodowych kandydata na podstawie informacji zawartej w wymaganej dokumentacji, składanej przy wniosku z przebiegu dotychczasowej pracy zawodowej. W niedostatecznym rozmiarze uwzględnia się także przestrzeganie dostępu społeczeństwa do usług notarialnych, równomiernego rozmieszczenia kancelarii notarialnych, a także ilość czynności i przychody notariusza z tytułu wynagrodzenia. Rozwiązanie ustawowe jest w tym zakresie niedoskonałe i dlatego należy dokonać szczegółowej analizy potrzeby powołania notariusza ze wskazaniem miejsca siedziby kancelarii notarialnych. Przygotowanie do zawodu notariusza powinno następować przez szkolenie prowadzone od początku przez samorząd notarialny.

Ad 1) Piotr Lignar i Lech Borzemski przedstawili przykłady dobrej budowy wizerunku notariusza i notariatu na podstawie analizy informacji zamieszczanych w mediach. Następuje to przez przedstawienie w sposób obiektywny i prawdziwy zasłużonych i wybitnych notariuszy jako wzorców godnych naśladowania (Poznań). Do pozytywnych działań w tej mierze należy zaliczyć rzetelne informacje o taksie notarialnej, przedstawianie notariusza jako eksperta w obrocie nieruchomościami oraz jako osobę zaufania publicznego, gwarantującą bezpieczny obrót prawny. Na wizerunek notariusza korzystnie wpływa również przedstawienie zakresu jego czynności oraz rangi aktu notarialnego jako podstawowego dokumentu przesądzającego o własności lub innej czynności notarialnej. Niekorzystne wrażenie wywierały natomiast publikacje o ograniczeniu dostępu do zawodu notariusza, wysokości maksymalnej stawki taksy notarialnej oraz informacje o procesach karnych przeciwko notariuszom i nieprzestrzeganiu przez nich zasady szczególnej staranności.

Ad 2) Jacek Wojdyło pozytywnie ocenił zespół opracowujący pytania egzaminacyjne. Do jego składu dokooptowano samodzielnego pracownika naukowego. W roku 2004 wnioski o przyjęcie na aplikację notarialną złożyło 571 osób, a do egzaminu przystąpiły 402 osoby. Pomyślny wynik uzyskało 40 kandydatów i tyłu zostało przyjętych na aplikację. Pochodzą oni z okręgów izb notarialnych: z Warszawy – 14, Łodzi – 8, Poznań 6, Katowic – 5, Wrocławia 4, Lublina – 2, Krakowa – 1.

Wymaganej ilości punktów nie uzyskali kandydaci z Białegostoku, Gdańska i Rzeszowa. Ilość osób przyjętych na aplikację jest podobna jak w latach poprzednich. W opinii dyskutantów temat pisemny był zbyt trudny i kandydaci nie byli w stanie udzielić prawidłowych odpowiedzi. Krytycznie odniesiono się również do projektu ustawy o złagodzonych formach przyjmowania na aplikację (adwokacką i radcowską), będącego przedmiotem aktualnych prac legislacyjnych. Rozsądniejsze propozycje są zawarte w projekcie poselskim, zbliżonym do przepisów obowiązujących w prawie o notariacie.

Ad 3) Małgorzata Gromek w informacji z działalności sądów dyscyplinarnych oraz Wyższego Sądu Dyscyplinarnego wymieniła przykłady nieprzestrzegania przez notariuszy podstawowych przepisów. Zaliczyć należy do nich nagminne pobieranie wynagrodzenia notarialnego w wysokości 1 zł, mającego charakter nieuczciwej konkurencji, nieprzesyłanie wypisów aktów notarialnych wraz z wnioskami do ksiąg wieczystych w obowiązującym terminie, niewpłacanie danin publicznych i opłaty sądowej na konta dysponentów oraz wykorzystanie części kwot z depozytu klientów dla własnych potrzeb. Podkreśliła, że przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym nie regulują kwestii prowadzenia biurowości, zaś w niektórych sytuacjach są nieprecyzyjne.

Ad 4) Maria Kuchlewska i Andrzej Micorek złożyli krótką informację z aktualnej sytuacji finansowej i rentowności Towarzystwa. Jest ona korzystna i gwarantuje wypłacanie należności emerytom i rencistom. Istnieje jednak potrzeba zmiany wysokości składek z tytułu ubezpieczeń indywidualnych. Środki finansowe uległy zwiększeniu i są odpowiednio zabezpieczone, w tym przez właściwe lokaty i zakup nieruchomości na siedzibę zarządu Towarzystwa i nieruchomości jako lokaty gwarancyjnej.

Ad 5) Informację o działalności Fundacji Centrum Naukowe Notariatu przedstawił Krzysztof Łaski. Zwrócił uwagę na niekorzystne rozwiązania legislacyjne dotyczące statutu zawodowego notariusza z zakresu wykonywania czynności notarialnych. W związku z tym powołano komisję legislacyjną, której obowiązkiem będzie aktywne uczestnictwo w procesie prawotwórczym, dotyczącym działalności notariatu. Zamierza się również podejmować próby wprowadzenia do zakresu obowiązków notariuszy nowych czynności notarialnych, jak np. poświadczenia dziedziczenia.

Ad 6) Prezes zarządu Anna Ewa Dańko-Roesler przedstawiła przebieg Zjazdu Krajowego Stowarzyszenia, nowe władze oraz przyjęty tam program działania. Jest on aktualnie rozszerzony i konsekwentnie realizowany. Większość zadań jest zbieżna z działalnością samorządu notarialnego, dlatego też istnieje potrzeba ścisłej i bieżącej współpracy dla dobra notariatu. Stowarzyszenie zamierza także uczestniczyć w pracach legislacyjnych prowadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Minister Sprawiedliwości zapewnił o udzieleniu w tym zakresie wszelkiej pomocy. W planach jest również nawiązanie kontaktów ze stowarzyszeniami zagranicznymi notariatów europejskich. Prezes podkreśliła pozytywną rolę wydawnictwa w zakresie publikacji materiałów dotyczących prestiżu i ochrony wizerunku notariusza.

Ad 7) W informacji z działalności wydawniczej stowarzyszenia, a w szczególności czasopisma notariatu polskiego „Rejent”, redaktor naczelny Romuald Sztyk scharakteryzował dotychczasową działalność organizacyjną i finansową. Podkreślił wysoki poziom merytoryczny, dobrą współpracę z autorami oraz wielkie zaangażowanie Rady Programowej, dokonującej systematycznej oceny działalności redakcyjnej i określającej kierunek jej działania. Współpraca Redakcji z czytelnikami układa się bardzo dobrze. Publikacje zamieszczane w „Rejencie” uwzględniają zagadnienia związane z praktyką notarialną, czego przykładem jest prowadzony dział „Pytania i odpowiedzi”. W ostatnim czasie z tej formy współpracy korzysta mniej autorów co budzi poważne zaniepokojenie, jako że odpowiedzi służą nie tylko ujednoczeniu praktyki notarialnej, ale także stanowią znaczący dorobek naukowy. Na łamach czasopisma zamieszczane są materiały dotyczące prawa unijnego i obrotu prywatnego międzynarodowego. Podkreślane są także pozytywne zdarzenia dotyczące notariuszy i notariatu polskiego. Ma to istotne znaczenie w budowaniu prawdziwego i obiektywnego wizerunku notariusza, szczególnie w okresie nasilenia się subiektywnych publikacji krytycznie oceniających działalność notariatu. Istnieje potrzeba nawiązania bieżącej i ścisłej współpracy zarówno z Centrum Naukowym Notariatu, jak również Krajową Radą Notarialną i radami izb notarialnych wobec powtarzających się zadań określonych w programie działania.

W konkluzji należy stwierdzić, że kolejne już – VIII Spotkanie Samorządu Notarialnego spełniło swe zadanie. Na trwale wpisało się w dzia-

łałność korporacyjną jako jedną z form pozaustawowego konsultowania bieżących zagadnień. Brak legitymacji ustawowej powołującej tę instytucję powoduje, że uchwały Spotkań Samorządu nie posiadają odpowiedniej rangi prawnej. Wywierają jednak wpływ na normy postępowania notariusza i kształtowanie prawidłowej praktyki notarialnej. W związku z tym rodzi się wniosek *de lege ferenda* uwzględnienia ich w nowelizacji prawa o notariacie, jako formy ustawowej działalności korporacyjnej.

Należałoby także w przyszłości przekazywać uczestnikom materiały ze spotkań, a w opracowaniach przedstawiać konstruktywne wnioski czy też uwagi zmierzające do usunięcia zaistniałych nieprawidłowości.

Romuald Sztyk